

ВІДБІР ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ МОВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті висвітлено зміст поняття "лінгвокраїнознавство" та визначено принципи і критерії відбору матеріалу для формування соціокультурної компетенції студентів

У наш час теза про невідокремленість вивчення іноземної мови від ознайомлення з культурою країни, мова якої вивчається, традиціями, особливостями національного бачення світу народом – носієм мови – є загально-визнаною в методиці викладання. Правильне вживання чи розуміння деяких слів та фраз іноді залежить від знання історії їх походження, ситуацій, у яких їх можна використовувати, чи базових відомостей з літератури, історії, релігії, політичної реальності країни. Тому одночасно з вивченням мови, слід вивчати й культуру народу, який розмовляє цією мовою. Комплекс цих відомостей і методику їх викладання прийнято позначати терміном "лінгвокраїнознавство".

Лінгвокраїнознавство – розділ науки про мову, який включає в себе навчання мови та подає певні відомості про країну, де вона є засобом спілкування. У процесі викладання іноземної мови необхідно висвітлювати зв'язок між елементами країнознавства і мовними явищами, які виступають не тільки як засіб комунікації, але і як засіб ознайомлення учнівської молоді з новою для них дійсністю. Поряд з оволодінням іноземною мовою відбувається оволодіння культурологічними знаннями і формування здібності розуміти ментальність носіїв мови, отже, проводиться акультурація адресата, причому методика процесу має філологічну природу – проводиться через посередництво іноземної мови і в процесі її вивчення. Освітня цінність цієї галузі науки полягає в тому, що знайомство з культурою країни, мова якої вивчається, відбувається шляхом постійного порівняння знань, набутих раніше, з новими, зі знаннями про свою країну.

Головна мета лінгвокраїнознавства – забезпечення комунікативної компетенції в актах міжкультурної комунікації через адекватне сприймання мови співрозмовника і розуміння оригінальних текстів. У цьому плані вирішального значення набуває такий факт: той, хто вивчає іноземну мову, повинен оволодіти нею як засобом міжкультурної комунікації, що передбачає необхідність формування у нього лінгвокраїнознавчої компетенції, яка є невід'ємною частиною комунікативної компетенції. Із зазначеною метою пов'язана необхідність вивчення мовних одиниць, які найбільш яскраво відображають національні особливості культури народу, середовища його існування і які важко зрозуміти так, як їх розуміє носій мови. Дана необхідність відчувається у всіх випадках спілкування з іноземцями, під час читання літератури, перегляду кіно- і відеофільмів, при прослуховуванні пісень [1; 2].

До складу лексичних одиниць, які яскраво забарвлені національно-культурною семантикою, входять назви реалій (позначення предметів і явищ, які характерні для однієї культури і відсутні в іншій), конотативна лексика (слова, які збігаються за основним значенням, але різняться культурно-історичними асоціаціями) і фонова лексика (позначає предмети і явища, які мають аналоги в культурі, що порівнюється, але різняться певними національними особливостями функціонування, форми) [3: 68-75].

Ніщо з точки зору насиченості лінгвокраїнознавчим матеріалом не зрівняється з художніми текстами. Вибираючи їх для формування соціокультурної компетенції, засновники лінгвокраїнознавчої теорії (С.М. Верещагін і В.Г. Костомаров) керуються принципами комунікативної необхідності й достатності, навчально-методичної доцільності, а також тематико-ситуативним принципом. Вказані принципи зумовлюють головні критерії відбору матеріалу: 1) змістовної цінності тексту, яка визначається його соціокультурним наповненням і пізнавально-виховним потенціалом; 2) сучасності, тобто відображення у тексті актуальної культури країни; 3) актуального історизму, що має на увазі згадування тих історичних фактів, які відомі всім носіям мови і які допомагають краще зрозуміти та засвоїти риси сучасного життєвого укладу; 4) типовості фактів, що відображаються [3: 196-202].

Аналіз літератури з проблеми свідчить, що при визначенні критеріїв відбору текстів учені враховують такі фактори, як: вік учнівської молоді, мета навчання, місце навчання. Виходячи з методики навчання іноземної мови, вчені вважають, що основний матеріал з курсу лінгвокраїнознавства – текст – має бути: 1) автентичним, тобто являти собою мовленнєві твори, які виникли в реальних ситуаціях спілкування у тому соціумі, мова якого вивчається; 2) актуальними, тобто відображати сучасну стадію соціально-рольової взаємодії комунікантів; 3) типовими, тобто являти собою стандартизовані мовленнєві твори, які регулярно відтворюються у ситуаціях спілкування [4].

Формування лінгвокраїнознавчої компетенції у зв'язку з навчанням іноземної мови має на меті передачу студенту мінімуму фонових знань, якими володіє носій мови. Це певною мірою нагадує акультурацію, проте набуття знань про культуру іншого народу в лінгвокраїнознавстві відрізняється від цього процесу. Той, хто вивчає іноземну мову, залишається носієм власної культури, але його фонові знання збагачуються, набуваючи елементів культури країни, мова якої вивчається. Таким чином, як особистість він стає певною мірою носієм світової культури і починає краще розуміти та цінувати власну культуру.

Матеріал надійшов до редакції 1.04.2004 р.

1. Миньяр-Белоручев Р.К., Оберемко О.Г. Лингвострановедение или "иноязычная" культура? // Иностранные языки в школе. – 1993. – № 6. – С. 54-56.
2. Томахин Г.Д. Лингвострановедение: что это такое? // Иностранные языки в школе. – 1996. – № 6. – С. 22-27.
3. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Русский язык, 1976. – 248 с.
4. Селиванова Н.А. Литературно-страноведческий поход к отбору текстов для домашнего чтения // Иностранные языки в школе. – 1991. – № 1. – С. 60-64.

Моркотун С.Б. Отбор лингвострановедческого материала для формирования социокультурной компетенции студентов языкового вуза.

В статье рассматривается содержание понятия "лингвострановедение", определяются принципы и критерии отбора материала для формирования социокультурной компетенции студентов.

Morkotun S.B. Selection of Linguacultural Studies Material for Forming Sociocultural Competence of Students of Linguistic Higher Educational Establishment.

The article focuses on the notion "linguacultural studies", principles and criteria of material selection in forming students' sociocultural competence are determined.